

ADRIEN DE CARNÉ

En. 2° Arvor

Kristen ha Breizad da ...

SAC'H AR MARICHAL

C'hoari farsus en eun Arvest

SANT-BRIEG

Mouleriez Sant-Gwoneun, 27, bali Charner

1913

B 53

ADRIEN DE CARNE

8

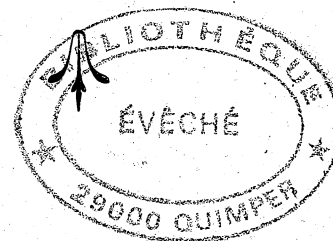
Barz an Arvor

Krislen ha Breizad da virviken

811-682

SAC'H AR MARICHAL

C'hoari farsus en eun Arvest

SANT-BRIEG

Moulez Sant-Gwilherm, 27, bali Charner

1913

Diocèse de
Quimper & Léon
Évêché de Quimper & Léon

Document numérisé en 2016

ARGUMENT

Loull et Yannig, deux vauriens fieffés, volent un sac le jour du mardi gras. Ils se cachent, sans le savoir, dans la salle de la justice de paix. Le juge étant absent à cause du carnaval, ils sont bien tranquilles, ouvrent le sac et y trouvent des outils de maréchal ferrant, des victuailles et deux bouteilles pleines. Ils font bombance. Un gendarme qui n'est dans le pays que depuis la veille, apparaît dans la cour. Loull et Yannig revêtent les robes du juge et du greffier. Le gendarme s'y trompe naturellement et fait son rapport à Loull sur le vol du sac. Le vrai juge rentre inopinément. Loull le fait expulser par le gendarme. Le propriétaire du sac volé survient et tout se découvre. Loull et Yannig sont pris de vives douleurs ; une des bouteilles contenait un violent remède pour le bétail. Ils s'endorment lourdement et le juge les fait emprisonner.

Moralité : le métier de voleur n'est pas un bon métier.

C'HOARIERIEN

LOULL, ribler touet.

YANNIG, ribler aounik.

DENEZ, barner a beoc'h, e varo dem wenn.

BOLOD, marichal, medisin chatal.

KROGENNEK, archer.

An dra ma a dremen e Breiz Izel, en eur vourc'h.
Eur zal vras, eun daol ha bankou enni. War eur
gador, gwiskamanchou barner, diou zae hag eur
boned, eur galons aour warnan.

KENTA DIVIZ

*DENEZ, e unan, e dok war e benn, e vaz
en e zourn, e zremm laouen.*

Plijadur am eus ouz ho kwelet, va zud vad, ia, plijadur am eus. Ha kouls-koude, emañ o vont kuit buhañ ma c'hellin. Ia. Sellit ouzin ta. Me a zo va zok war va fenn, va baz em dourn. Dimeurs al lard eo, meurlarjez eo. Hirio ne labourer ket, hirio ne reer netra, na skrituriou, na barniou. Hirio n'eus nemet ebatou, c'hoariou ha c'hoarzaden-nou gant an dud. Ha perak ta ne rafen ket me evel ma ra ar re all, eul lip e -bao ben-nak, eun tamm lein vad peb en amzer ? Evidoun da veza barnier a beoc'h, me am eus, evel an holl dud, eur c'hof-bihan hag a blij d'ezan ar gwin koz, ar c'hig moc'h, ar wadegen, ar zilzig drus, ha me oar me ? *O c'hoar-zin.* Ha, ha, ha, ha ! Me a zebro hirio eur bern traou mat evelse, e ti va mignoun Gweno-le Brouskaol, barnier a beoc'h e Guitirmeze, evel ma 'z ouñ me barnier a beoc'h aman. Kenavo, va mignouned keiz, ha meurlarjez mat d'eoc'h, ha d'in me ive. Kenavo. *Denez a ia kuit o saludi an dud. Yannig a zeu ebarz, e zillad pemdez warnan, koz dillad fall ha lous, boutou koat.*

II DIVIZ

YANNIG, *e unan, o sellet piz oc'h pep tu, o krena gant an aoun.*

O ! santez Anna ! O ! sant Yan Vadezour, va faeroun, ho pet truez ouzin ! Me roio d'eoc'h peb a c'houlouenn rouzin tevoc'h egedoun me mar am zennit eus skilfou an archerien. *O wela stank.* Hi, hi ! heu, heu ! *O sellet oc'h pep tu* Den ebet. Krena a ran evel eur barr deliou, Awal'ch am eus awalc'h bras eus micher al laer. Loull, va mignoun, en deus laeret, n'eus nemet eur pennad, e porz eun hostaliri, eur zac'h pounner leun a draou a bep seurt. Me zo eat kuit dioc'htu, neuze, gant aoun na zeufe an dud da c'haloupat war va lerc'h. *Trouz boutou koat er meaz. Yannig en em laka da grena adarre.* O la la ! o la ! Piou eo ?

Loull a zeu, o tougen gant poan eur zac'h teo war e gein. Gwisket eo ive gant truillou ha pillou. Boutou koat en deus.

III DIVIZ

YANNIG, LOULL

LOULL, *o c'hoarzin a bouez penn*

Ha, ha, ha ha ! pe seurt dremm zivalo ganez ! Te zo gwenn da groc'hen evel eur bodezad leaz.

YANNIG

Podad leaz te da unan. Ne fell mui d'in, diwar-vrema, chom da ober ganez mil dro fall ha kamm n'eus ezomm nemet unan anezo da

gas ac'hanomp d'ar prizoun. Mervel a ran noz deiz gant an aoun.

LOULL, *o lakaat ar zac'h war an daol*

Aoun ! Aoun perak ? Laeret em eus ar zac'h se e porz hostaliri ar Marc'h Gwenn, ha den ebet n'en deus va gwelet. Deuet oun boteg aman goustadik, goustadik, evel ma ven me eur paour keaz pillauer o tougen e bagadig truillou. *O sevel ar zac'h diwar an daol.* Mes pounner bras eo ar zac'h daonet se ha, war va mennoz, e kavimp ennan peadra da ober, ni ive, eun tammig meurlarjez evel ar re all. Ni n'eus nemet hon daou, aman, Yannig. Piou a zeufe d'hor c'herc'hat ?

YANNIG

N'oun ket dinec'h bras. Ha da genta, e peleac'h emaoamp aman ? Petra eo ar zal vras ma m'omp deuet enni, hep sonj, evel daou zen diskiant ?

LOULL

Petra eo ? Sell ta ! Yan al leue ! Eun daol, bankou koat. An ti-skol eo, sur. Setu taol ar mestr-skol ha bankou ar ribitaill marmouzed.

YANNIG, *o krena gant aoun hag o tiskouez ar zaeou barnet war eur gador*

Ia da, ia da ' hag an traou ze ? Ne ket evit ar vugale eo ez int, a gav d'in. *Yannig a ia kuit buhan. Loull a ia beteg ar gador m'ema warni ar zaeou barnet, hep gwelet eo eat kuit Yannig.*

IV DIVIZ

LOULL *e unan*

Aoun ac'h eus rak eur goz sae ha rak eur c'hoz woned barner ? Evidoun me, ayad, n'em eus ket. *En eur drei, Loull a wel eo eat Yannig er meaz.*

Sellit ta ! Da beleac'h an diaoul eo eat adarre an diot se ?

Yannig ! Yannig ! Deus ta !

YANNIG, *er meaz, o krial*

Ne rin ket, ne rin ket.

LOULL *oc'h ober goap*

Ne rin ket, ne rin ket. Ma ne zeuez ket en dro raktal, me a ielo d'az tiskleria dioc'htu d'an archerien.

YANNIG *er meaz*

O la ! o la ! Me a zeu, Loullig, me a zeu. *Yannig a zeu en dro.*

V DIVIZ

LOULL. YANNIG

LOULL, *droug ennan*

Peus ket a vez, azen gornek, peus ket a vez, o tilezel er c'hiz se eur mignoun koz a ro, d'it, evel eun tad mad, an hanter eus an traou a c'hounid o laerez deiz ha noz ? Peus ket a vez, pezh didalvez, aounik evel eur c'had ? Lavar ta ! Perak ec'h eus atao c'houenn en da lerou *O c'hourdrouz anezan.* Lavar ta !

YANNIG, *o wela*

N'em eus ket a lerou.

LOULL, *droug ennan atao*

N'eus fors. Te zo eun tamm brao a c'he-naouek. Te zo bihanoc'h da spered eget hini eur batatezenn eur banezenn pe eur gueuneu-denn. N'eo gwir ? *Yannig ne lavar tra.* Lavar ta ! *O vont da skei gantan.* Lavar ta ! N'eo gwir ?

YANNIG

Eo.

LOULL

Mad. Ar pedved eo eus ar miz ?

YANNIG

Ar meurlarjez.

LOULL

Komprenn a rez breman ? Hein ? Da veurlarjez ar varnerien ne varnont ket. Emaint holl o vale, o c'hoarzin, o tibri n'oun dare pe-leac'h. Ne ket en ti skol eo, a dra zur, emamp, mez e ti ar barner. Gwell a ze. Piou a zeufe dirak kador eur barner deiz ar meurlarjez ? Barner ebed, grefier ebed, alvokad ebed, archer ebed, den ebed. Ni a vezo sioulloc'h aman, eget n'eus fors e peleac'h. Kompren a rez, Yannig ?

YANNIG

Ia, mez eun archer bennak a zeuio, marteze. Ar re ze a zo hir o fri hag emaint atao o fir-boucha en eun tu pe du.

LOULL

Ne raint ket. Ha pa zeufe unan bennak anezo n'em bije ket aoun, me.

YANNIG

Perak 'ta ?

LOULL

Perak ? Me zo fin va skouarn ha klevet em eus eun dra vat evidomp. An daou archer a jom aman, hag a anavez ac'hanomp, kalz re zoken, zo bet kaset da Guitirmeze ha re Guitirmeze zo bet kaset aman, daou zervez zo. Er c'hiz se, daou archer nevez zo aman. Ar re ze n'anavezont ket, an distera, na Loullig na Yannig. *C'hoarzin a reont o daou.* Mat ; deomp da welet, breman, pe seurt traou a gavimp en hor zac'h. *Digeri a reont ar zac'h o daou. Loull a denn, er meaz, eun durkez vras, eur morzol teo, daou pe dri houarn marc'h, eur goz chupen. Lakaat a ra an holl draou ze war an daol.*

YANNIG o c'hoarzin,

Labour vat ac'h eus great, feiz ! o laerez ar zac'h se. Her laeret e peus evit ober da veurlar jez. Mat ; mar deo goull da gof, dibri a c'hellez an durkez hag an hern kezek ma. Sac'h eur marichal eo e peus laeret va mignoun keaz. • un dra zister n'eo ken.

LOULL

Ro peoc'h ta, boued ar gordenn. N'oun ket eat c'hoaz bete gwelad ar zac'h. Gortozit eun

tamm, aotrou. *Furcha a ra adarre. Gant eur vouez laouen* : Na petra ta ? Bara gwiniz, eur pesiad mad a gig sall, eun tamm fourmach ! Ha, ha ! petra am boa lavaret d'it ? An aotrou Doue a ro ar boued d'an evnedigou. *Lakaat a ra an traou war an daol.*

Brao, kenan, brao ! Echu eo ? *Furcha a ra.* N'eo ket ; traou dudius en em gav c'hoaz dindan va dourn. Sell ta ! Yannig, sell ta ! *Lakaat a ra war an daol diou voutaill, unan vras, eun all bihan.* Pebez taol chans, Yannig ! *Dibri a reont.*

YANNIG, o tibri

Pell zo n'em boa debret gant kement a blijadur. Va bouzellou oa goull aboue pell. En em laouenaat a reont.

LOULL, o tibri

Va re ive, Yannig, va re ive. Mes va c'hornaillen geaz a c'houlenn ive. Vad a rafe d'e i eur banne gwin. *Yannig a ro d'ezan ar voutaill vihan.*

Ro d'in an hini vras. Ar boutaillou, pa vezont bihan, a vez an traou ar gwella enno. *Eva a ra o lakaat en e c'hinou gouzouk ar voutaill. Yannig a ev, eveltan, en e c'houde Frota a reont o c'hof, o daou, laouen, goude beza evet.*

YANNIG

Lein ar marichal a zo mat kenan, va Loullig, va mignoun, poupig va c'haloun.

LOULL

Ia da, va Yannig, va moutig, va c'hoantik.

YANNIG

Me lavaro eur bedennig hirio d'an noz, Loullig, me lavaro eur bedennig evit ar marichal mad se, a ro d'an dud paour o zammig boued. N'eo gwir Loullig ?

LOULL

Eo, Yannig, eo. Dal, kemer eun tamm fourmach. *Dibri a reont o daou.*

YANNIG, *o tibri ar fourmach*

O ! Santez Ventrok patrounez va mamm geaz ! pebez fourmach ! great eo gant leaz eur vioc'h zu, eur vioc'h Kerne. O ! Loullig, va labousig koant, Loullig va c'halounig ! Hon tad kenta, Loullig, hag hor mamm genta, n'oa ket ganto er baradoz eur fourmach gwennoc'h na gwelloc'h eget heman. Ne ket ta ?

LOULL

N'oa ket. Mes maro oun gant ar zec'hed, Yannig. Ar voutaill vras ne jom mui netra enni. Kemeromp an hini vihan. *Eva a reont o daou peb a hanter eus ar voutaill vihan.*

YANNIG, *goude beza evet*

Peuh ! ne ket ker mat ar gwin ze *hag* an hini kenta.

LOULL, *goude beza evet*

Eun tamm krenvoc'h eo, a gav d'in. Mez evit tud paour evel domp ni ar gwin zo mat atao, n'eus fors eus a beleac'h e teu. Mat. Breman deomp kuit da Vrest. Gwerza a raimp

eno koz traou ar marichal. *An daou a gemer an traou evit o lakaat er zac'h.*

YANNIG, *o krena en e holl izili*

Ai ! Ai !

LOULL

Petra zo adarre, petra zo ?

YANNIG, *o sellet warzu ar meaz*

Ai ! Ai !

LOULL, *o c'hoapaat*

Ai ! Ai ! Petra an dra ze : Ai ! ai !

YANNIG

Sell ta ! mil malloz ! Me am boa aoun gant gwir abeg. Eun archer a welan, duhont, o tont aman.

LOULL, *o sellet*

Gwir eo. Mez eun archer nevez eo, evel m'am eus lavaret d'it. Koulskoude red eo d'eomp beza fin, Yannig. *Loull a daot buhan en eur c'horn an durke, ar morzol, ar zac'h, an holl draou diwar an daol, nemet ar pape-riou, ar pluennou hag ar pod liou.*

En em wisk buhan gant sae ar grefier, Yannig, me en em wisko gant hini ar barner, e boned alaoured war va fenn. *Ec'h en em wiskont buhan gant ar zaeou. Hast affo ta ! hast, affo ! Pa vezont gwisket o daou, ec'h en em lekeont ouc'h taol, azezet an eil tost d'egile oc'h ober neuze da skriva gant evez war ar papi-riou. An archer a zeu ebarz.*

VI DIVIZ

LOULL, YANNIG, KROGENNEK

KROGENNEK, *o saludi*

Me ho salud gant doujans, aotrou barner.

LOULL, *rust e vouez*

Perak e teuit aman ? Ne varner ket hirio. c'houi a oar, ha labourat start a ran gant va grefier, p'eo gwir hon eus eun nebeudig amzer ganeomp. Petra fell d'eoc'h ? *Yannig a gren atao.*

KROGENNEK

Me a c'houlenn pardoun diganeoc'h, aotrou barner ; kaset oun bet aboue deac'h hepken, er vro ma, mez eun dra vras am eus da lavarret d'eoc'h. *Yannig, deuet du veza foll gant ar spount, a gouez dindan an daol.*

LOULL

Ha, va Doue, va Doue ! va grefier paour kouezet dindan an daol. Roit eun tammig skoaz d'in, mar plij, evit e zevel diwar an douar.

Loull ha Krogennek a laka a nevez Yannig war e gador. Yannig a gren atao.

Va grefier a zo klanv bras, pell zo. Ne c'hellin ket mirout, pelloc'h amzer, e garg d'ezan, siouaz !

KROGENNEK, *gant truez*

Paour keaz aotrou Petra en deus ?

LOULL

Droug Sant Yann a zo gantan.

KROGENNEK

Paour keaz aotrou !

LOULL

Ha petra eo ar pezh oc'h eus da lavarret d'in ?

KROGENNEK

Duet cun dirac'h, aotrou barner, a berz an aotrou Bolod, medisin chatal. Hennéz a zo bet laeret e zac'h, m'edo ebarz e vinviachou, e zilhad hag e lein. Laeret eo bet ar zac'h e porz hostaliri ar Marc'h Gwenn. *Yannig c'hoant kousket gantan, a zigor frank e c'hinnou hag a laosk eur vlejaden vihan.*

LOULL

Feiz va Doue, me anavez al laeroun, her c'hredi a ran awalc'h ; n'eus nemet eur penna dig, va grefier ha me, hon eus gwelet o tremen, er meaz, daou ribler eus ar re gaera, gwisket gant tannmou koz dillad fall. Unan anezo a oa eur zac'h teo war e gein. Ho taou labous eo, a gav d'in. Ar re e n'int ket pell, a dra ur. O redek war o lerc'h dioc'htu, va mignoun, gant ar ru vras, duhont, kregi a reot enno ; mez hastit affo ! hastit buhan.

KROGENNEK

Ia aotrou barner. *Denez a zeu ebarz*

VII DIVIZ

LOULL, YANNIG, KROGENNEK, DENEZ

DENEZ, *souezet neat*

Sell ta ! sell ta ! Biskoaz kemend all ! N'em

eus ket gwelet eur c'hoari gaer ker brao. Piou eo ar re ze, gwisket gant va dillad barner ha re va grefier ? kousket a ran, a gav d'in.

LOULL *a vouez krenv*

Archer ! piou a zeu aman hep her goulenn diganen ?

KROGENNEK *da Zenez, rust e vouez*

Ia, ia, piou a zeu ? Piou oc'h ? Petra a fell d'eoc'h ? It kuit er meaz ha buhan. *Yannig en deus aoun o klevet an archer o krial.*

DENEZ, *d'an dud*

Kompren a ran. Unan eus an archerien nevez eo, na anavez ket ac'hanoun.

KROGENNEK, *droug bras ennan*

Petra valbouzit adarre ? Awalc'h am eus gant o lavariou a bep seurt. En hano an aotrou barner, me ho taol er meaz, hag ez an da c'haloupat war lerc'h al laeroun.

Krogennek a gas Denez er meaz o vounta krenv anezan, hag ez a kuit hen ive.

VIII DIVIZ

LOULL, YANNIG, *azezet o daou atao*

LOULL

Deomp kuit ive Yannig. Ne d-a ket mat an traou ganeomp, breman ; deomp.

YANNIG, *oc'h hirvoudi*

Ne c'hellan tamm ebed. Karget eo va c'hof a boaniou. O la ! o la ! la la !

LOULL, *o sevel hag o krial*

Mil dan kurun, va c'hof ive a zo droug gantan. Petra zo ennomp ta ? Aiou, la, la, la. Va bouzellou zo freuzet. Red eo d'in azeza. *Loull a azez a nevez oc'h hirvoudi.*

IX DIVIZ

LOULL, YANNIG, *azezet atao*. ^h ROGENNEK, DENEZ, BOLOD.

KROGENNEK *da Zenez*

Me zo bras va c'heuz, aotrou Denez, da veza ho taolet er meaz, mes me n'hoc'h anavezen ket ; *o tiskouez Loull* hag ar skrapet ze, gwisket gant ho sae, a oa gantan doare eur barner awalc'h.

BOLOD, *o welet e draou en eur c'horn.*

Sellit ! setu va holl draou kemmesket war an douar, va morzol, va zurquez, va dillad, va boutaillo goullo. *Hirvoudi a ra Loull ha Yannig.*

^h ROGENNEK

Staga start a rin an daou ganfard se an eil oc'h egile d'o c'has d'ar prizoun.

BOLOD, *o lakaat Loull ha Yannig da gaout aoun.*

Ne vezo ket ezomm. Evet o deus ar pezh oa em boutail vihan. Eul louzou eo e oa ebarz, eul louzou eus ar re grenva evit ar zaout klanv. Mervel a raint da genta.

LOULL, *spountet neat.*

O ! aotrou benniget ! Truez ! truez evit tud
paour.

YANNIG, *o wela dourek*

O ! santez Vendrok ! patrounez va mamm
geaz, ne fell ket d'in mervel.

DENEZ

Da genta, en em ziwiskit. Ar zaeou ze n'int
ket d'eoc'h.

LOULL

Gwir eo, aotrou barner gwir eo. *En em
ziwiska a reont o daou, oc'h hirvoudi.*

DENEZ

Araok mervel, gwelet a rit mat ar pezh
c'hoarvez ganeoc'h. Al laer a zo fin a weachou,
gwir eo. Mez eun deiz pe zeiz, paket eo, abred
pe zivezad.

YANNIG

Ho pet truez ouzin, aotrou medisin chatal.
Roit eul louzou mat d'eomp... mar... plij...
Yannig a gousk mik.

LOULL

Ia, ho pet truez... ouzomp... ouz....
Loull a gousk mik.

BOLOD, *d'ar re all, o c'hoarzin*

Kousket a reont evel diou varriken. Ne var-
vint ket. Ar pezh o deus evet n'eo ket evit rei

d'ezo eun taol marvel. Kasit anezo kousket
mik d'an toull, mar kirit, aotrou Denez.

Dihuna a raint e tro an abardaez.

DENEZ *da Grogennek*

Mat. It da gerc'hat eur c'harr bennak d'o
c'has o daou d'ar prizoun.

KROGENNEK

Ia, aotrou barner.

DENEZ

Echu eo an abadenn. Ha setu breman ive
ar gentel : Micher al laer ne ket eur vicher
vat eo ez eo.

Ar goel a zishen